Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

21 декември 2021 година*

„Преюдициално запитване — Задължителна застраховка „гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства — Втора директива 84/5/ЕИО — Член 1, параграф 2 — Директива 2005/14/ЕО — Директива 2009/103/ЕО — Член 9, параграф 1 — Задължение за увеличаване на минималното застрахователно покритие за задължителното застраховане — Преходен период — Нова норма, приложима незабавно спрямо бъдещите последици на положение, възникнало при действието на предходната норма — Положение, установено преди влизането в сила на материалноправна норма на Съюза — Национална правна уредба, която изключва сключените преди 11 декември 2009 г. застрахователни договори от задължението за увеличаване на минималното застрахователно покритие за задължителното застраховане“

По дело C-428/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава, Полша) с акт от 28 август 2020 г., постъпил в Съда на 11 септември 2020 г., в рамките на производство по дело

A.K.

срещу

Skarb Państwa

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев (докладчик), председател на първи състав, изпълняващ функцията на председател на втори състав, I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb и A. Kumin, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за A.K., от I. Kwiecień, адвокат,

* Език на производството: полски.

– за Skarb Państwa, от J. Zasada и L. Jurek,

– за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,

– за германското правителство, от J. Möller, M. Hellmann и E. Lankenau, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от H. Tserepa-Lacombe, B. Sasinowska и S. L. Kalėda, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване е относно тълкуването на член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5/ЕИО на Съвета от 30 декември 1983 година относно сближаването на законодателствата на държавите членки, свързани със застраховките гражданска отговорност при използването на моторни превозни средства (МПС) (ОВ L 8, 1984 г., стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 104), изменена с Директива 2005/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 г. (ОВ L 149, 2005 г., стр. 14; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 7, стр. 212) (наричана по-нататък „Втора директива 84/5“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между A.K. и Skarb Państwa (Държавна хазна, Полша) по повод на искане за обезщетение за вредите, които се твърди, че са причинени от неправилното транспониране на Директива 2005/14 в полския правен ред.

Правна уредба

Правото на Съюза

Втора директива 84/5

3 Член 1, параграфи 1 и 2 от Втора директива 84/5 е предвиждал:

„1. Застраховката, посочена в член 3, параграф 1 от [Директива 72/166/ЕИО на Съвета от 24 април 1972 година относно сближаване на законодателствата на държавите членки относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за прилагане на задължението за сключване на такава застраховка (ОВ L 103, 1972 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 10], покрива задължително както имуществени щети, така и лични наранявания.

2. Без да се засягат всякакви по-високи гаранции, които държавите членки могат да предвиждат, всяка държава членка изисква застраховката да бъде задължителна поне по отношение на следните размери на покритие:

а) в случай на телесно увреждане — минимален размер на покритие 1 000 000 EUR за пострадал или 5 000 000 EUR за [застрахователно събитие], независимо от броя на пострадалите;

б) в случай на имуществена щета — размер на покритието 1 000 000 EUR на [застрахователно събитие], независимо от броя на пострадалите.

Ако е необходимо, държавите членки могат да въведат преходен период до пет години от датата на прилагане на Директива [2005/14], в рамките на ко[й]то да привеждат техните минимални размери на покритие в съответствие с размерите, предвидени в настоящия параграф.

Въвеждайки такъв преходен период, държавите членки информират Комисията по този въпрос и посочват срока на валидност на преходния период.

В срок 30 месеца от датата на прилагане на Директива [2005/14] държавите членки увеличават размера на гаранциите най-малко [до] половината от размера, предвиден в настоящия параграф“.

Директива 2005/14

4 Съображения 1 и 10 от Директива 2005/14 са гласели:

„(1) Застраховката „Гражданска отговорност“ по отношение използването на моторни превозни средства (автомобилна застраховка) е особено важна за европейските граждани, независимо дали са притежатели на полица или жертви на инцидент. Това е основна грижа на застрахователните дружества, тъй като представлява важна част от застрахователния бизнес в Общността, извън застраховката за живот. Автомобилната застраховка влияе също и на свободното движение на хора и автомобили. Затова тя следва да бъде ключова цел в действията на Общността в сферата на финансовите услуги, за да подсили и консолидира [единния пазар] на […] застраховки в автомобилното застраховане.

[…]

(10) Задълженията на държавите членки да гарантират застрахователно покритие поне по отношение на определени минимални суми представлява важен елемент от защитата на пострадалите. Предвидените минимални суми в Директива 84/5/ЕИО следва не само да се осъвременяват с оглед на инфлацията, но и да се увеличават в реални условия, за да се подобри защитата на пострадалите. Минималното покритие за ранено лице следва да се изчисли така, че да обезщети напълно и справедливо всички пострадали, получили сериозни наранявания, като се вземе предвид ниският брой инциденти с няколко жертви и малкото инциденти с няколко жертви, получили много сериозни наранявания, по време на [едно и също произшествие]. Минималното покритие от 1 000 000 EUR на [пострадал] или 5 000 000 EUR за [застрахователно събитие], без значение какъв е броят на пострадалите, е разумна и

приемлива сума. С оглед да се улесни въвеждането на тези минимални суми трябва да се въведе преходен период от пет години от датата на прилагане на тази директива. Държавите членки следва да увеличат своите покрития поне до половината от тези суми до 30 месеца от датата на прилагане“.

5 Член 6 от Директива 2005/14, озаглавен „Прилагане“, е предвиждал в параграф 1:

„Държавите членки прилагат необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с настоящата директива най-късно до 11 юни 2007 г. Те незабавно информират Комисията за това.

[…]“.

Директива 2009/103

6 Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката Гражданска отговорност при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка (ОВ L 263, 2009 г., стр. 11) кодифицира съществуващите преди това директиви в областта на задължителната застраховка „гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства (наричана по-нататък „застраховка на автомобилистите“), включително Втора директива 84/5, и следователно ги отменя, считано от 27 октомври 2009 г. Съгласно таблицата на съответствието в приложение II към Директива 2009/103 член 1, параграфи 1 и 2 от Втора директива 84/5 отговарят съответно на член 3, четвърта алинея и на член 9, параграф 1 от Директива 2009/103.

Полското право

7 Член 5 от ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Закон от 24 май 2007 г. за изменение на Закона за задължителните застраховки, Фонда за гарантиране на застраховките и Полското автомобилно застрахователно бюро и на Закона за застрахователната дейност, Dz.U., бр. 102, позиция 691, наричан по-нататък „Законът от 24 май 2007 г.“) гласи:

„В случай на договори за застраховка [на автомобилистите] и на договори за застраховка „гражданска отговорност“ на земеделските производители размерът на минималната застрахователна сума възлиза на равностойността в злоти:

1) по отношение на договорите, сключени до 10 декември 2009 г.:
   a) при телесна повреда — на 1 500 000 EUR за едно застрахователно събитие, последиците от което се покриват от застраховката без оглед на броя увредени лица,
   b) при имуществени вреди — на 300 000 EUR за едно застрахователно събитие, последиците от което се покриват от застраховката без оглед на броя увредени лица,

   – определен чрез прилагане на обявения среден курс на Полска народна банка, действащ в деня на настъпване на застрахователното събитие.

2) по отношение на договорите, сключени в периода от 11 декември 2009 г. до 10 юни 2012 г.:
   а) при телесна повреда — на 2 500 000 EUR за едно застрахователно събитие, последиците от което се покриват от застраховката без оглед на броя увредени лица,
   б) при имуществени вреди — на 500 000 EUR за едно застрахователно събитие, последиците от което се покриват от застраховката без оглед на броя увредени лица,

– определен чрез прилагане на обявения среден курс на Полска народна банка, действащ в деня на настъпване на застрахователното събитие“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

8 На 12 октомври 2010 г. в Полша възниква пътнотранспортно произшествие, в което загиват 16 души, сред които G.M. и отговорният за произшествието водач. Последният е притежавал застраховка на автомобилистите съгласно договор за периода от 8 декември 2009 г. до 7 декември 2010 г.

9 След смъртта на G.M., на 2 март 2011 г. нейната дъщеря, A.K., подава искане за обезщетение за неимуществените и имуществените вреди, които счита, че е претърпяла поради смъртта на майка си, до застрахователното дружество на отговорния за произшествието водач. При уреждането на претенцията A.K. получава окончателно обезщетение от посоченото дружество в размер на 47 000 PLN (полски злоти) (около 10 175 EUR) за неимуществените вреди и в размер на 5 000 PLN (около 1 000 EUR) поради значително влошаване на положението ѝ. Застрахователното дружество уведомява A.K., че максималният размер на покритието, предвиден в застрахователната полица по застраховката на автомобилистите, сключена от отговорния за произшествието водач, е достигнат.

10 A.K. предявява пред Sąd Okręgowy w Warszawie (Окръжен съд Варшава, Полша) иск срещу Държавната хазна за сумата от 78 000 PLN (около 17 000 EUR) ведно с лихви за забава за поправяне на вредите, причинени от непълното транспониране на Директива 2005/14 в полския правен ред.

11 Тя твърди, че при правилно транспониране на тази директива в полския правен ред застрахователното дружество е трябвало да увеличи минималната застрахователна сума, предвидена в разглеждания договор за застраховка на автомобилистите, и следователно да ѝ изплати допълнително обезщетение от 78 000 PLN за вредите, претърпени вследствие на смъртта на G.M. Неточното транспониране от страна на Република Полша я лишило от възможност да получи тази сума, поради което претърпяла имуществена вреда в размера на сумата, за чието заплащане отговаряла Държавната хазна.

12 Според A.K. Република Полша е била длъжна да транспонира Директива 2005/14 по такъв начин, че считано от 11 декември 2009 г., застрахователното покритие по всички договори за застраховка на автомобилистите да възлиза в случай на телесно увреждане на поне 2 500 000 EUR за едно застрахователно събитие. В Закона от 24 май 2007 г. обаче националният законодател предвидил различна по обхват защита на увредените при пътнотранспортни произшествия, настъпили между 11 декември 2009 г. и декември 2010 г., в зависимост от датата на сключване на застрахователния договор. В действителност, през

този период съществували едновременно договори, сключени както преди, така и след 11 декември 2009 г., като последните предвиждали минимален размер на покритие от 2 500 000 EUR, докато за първите този минимален размер възлизал едва на 1 500 000 EUR.

13 Държавната хазна изтъква, че Директива 2005/14 е правилно транспонирана в полския правен ред и посочената разлика в третирането е характерна за принципа на забрана на обратното действие на закона. Тя подчертава също, че Европейската комисия е образувала производство за неизпълнение на задължения срещу Полша във връзка с транспонирането на Директива 2005/14, но на 28 април 2016 г. посочената институция е взела решение за прекратяването му. По този начин Комисията приела, че правото на Съюза не е било нарушено.

14 С решение от 20 март 2019 г. Sąd Okręgowy (Окръжен съд) отхвърля иска на A.K., като приема, че като е предвидил преходни периоди, каквито са разрешени от Втора директива 84/5, за постепенното увеличаване на минималните застрахователни суми, които да достигнат най-напред половината от размера, посочен в член 1, параграф 2 от тази директива, а след това и пълния размер на съответните суми, националният законодател е транспонирал правилно посочената директива. Освен това тази юрисдикция постановява, че предвиденото в Директива 2005/14 задължение на държавите членки за увеличаване на минималните застрахователни суми се прилага само за договорите, сключени след изтичането на тези преходни периоди, а правото на Съюза не изисква да се увеличава минималната застрахователна сума, предвидена в сключени преди изтичането на тези преходни периоди договори за застраховка на автомобилистите, дори ако крайният им срок е след изтичането на посочените преходни периоди. Тази позиция била в съответствие с принципите на правна сигурност, на забрана на обратното действие на закона и на свобода на договаряне.

15 A.K. обжалва това решение по въззивен ред пред запитващата юрисдикция, Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава, Полша), като поддържа по-специално че Sąd Okręgowy (Окръжен съд) неправилно е приел, че Република Полша е транспонирала точно Директива 2005/14 в своя правен ред.

16 Според запитващата юрисдикция от решение от 24 октомври 2013 г., Haasová (C-22/12, EU:C:2013:692), следва, че застраховката на автомобилистите трябва да покрива обезщетението за неимуществените вреди, претърпени от близките на лица, загинали при пътнотранспортно произшествие, доколкото обезщетението се дължи по силата на гражданската отговорност на застрахования съгласно приложимото национално право. Полската правна уредба предвиждала такова обезщетение и то било включено в застраховката на автомобилистите.

17 Според тази юрисдикция обстоятелството, че A.K. не е получила от застрахователното дружество пълно обезщетение за претърпените вреди поради достигането на предвидената в договора максимална застрахователна сума, ѝ е причинило вреда, съответстваща на разликата между платената сума и сумата, за която по принцип би могла да претендира, ако тази максимална застрахователна сума е била увеличена с оглед на минималните застрахователни суми, включени във Втора директива 84/5 с Директива 2005/14. При това положение по силата на полската правна уредба Държавната хазна би трябвало да бъде задължена да поправи тази вреда, ако се окаже, че Република Полша е транспонирала неправилно Директива 2005/14 в правния си ред.

18 В това отношение от съображение 10 от последната директива следвало, че тя има за цел да гарантира защита на увредените при пътнотранспортни произшествия лица. Нито една нейна разпоредба не давала основание да се ограничава задължението за увеличаване на минималната застрахователна сума само за застрахователните договори, сключени след 11 декември 2009 г., изключвайки адаптирането в същата насока, считано от тази дата, на договорите за застраховка на автомобилистите, сключени преди посочената дата, но продължили да са в сила и след нея.

19 Запитващата юрисдикция счита, че тази разлика в третирането в зависимост от датата на сключване на застрахователния договор между посочените две категории лица, които през един и същ период са претърпели вреди в резултат на пътнотранспортно произшествие, не е обоснована.

20 Всъщност принципът на забрана на прилагането на закона с обратна сила допускал текущите към 11 декември 2009 г. договорни правоотношения да бъдат изменени, считано от тази дата. Освен това спазването на принципа на правна сигурност било гарантирано от дългия период на транспониране на Директива 2005/14, предоставен на държавите членки, и от възможността на последните да установят преходни периоди. Това позволявало на застрахователните дружества да адаптират размера на застрахователната премия към размера на новите минимални застрахователни суми.

21 Според запитващата юрисдикция, ако се окаже, че Република Полша е транспонирала непълно и следователно неправилно Директива 2005/14, първото условие за ангажиране на отговорността на тази държава членка, посочено в решение от 19 ноември 1991 г., Francovich и др. (C-6/90 и C-9/90, EU:C:1991:428), щяло да бъде изпълнено. При това положение националната юрисдикция трябвало да изследва, на следващо място, дали и евентуално в какъв размер A.K. е претърпяла вреди, възникнали в причинно-следствена връзка с нарушаването на задължение на Република Полша.

22 При тези обстоятелства Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава, Полша) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Има ли — в съответствие с член 2 от Директива [2005/14] — държава членка, която е въвела преходен период за привеждане в съответствие на минималните застрахователни суми, задължение да увеличи застрахователните суми до поне половината от размерите, определени в изменения член 1, параграф 2 от [Втора директива 84/5] в рамките на 30 месеца от изтичане на срока за прилагане на [Директива 2005/14]:

– по отношение на всички договори за застраховка на автомобилистите, действащи след изтичането на посочените 30 месеца, включително на договорите, сключени преди 11 декември 2009 г., но действащи и след тази дата — по отношение на застрахователни събития, настъпили след 11 декември 2009 г.,

– или пък единствено по отношение на новите договори за застраховка на автомобилистите, сключени след 11 декември 2009 г.?“.

По преюдициалния въпрос

23 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5 трябва да се тълкува в смисъл, че държавите членки, които са използвали предвидената в тази разпоредба възможност да уредят преходен период, са били длъжни да изискват, считано от 11 декември 2009 г., минималните застрахователни суми, предвидени в договорите за застраховка на автомобилистите, които са били сключени преди тази дата, но все още са били в сила към същата, да бъдат в съответствие с правилото, установено в четвърта алинея от посочения член 1, параграф 2.

24 В рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният следва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. Всъщност задача на Съда е да тълкува всички разпоредби от правото на Съюза, които са необходими на националните юрисдикции, за да се произнасят по споровете, с които са сезирани, дори тези разпоредби да не са изрично посочени във въпросите, отправени от тези юрисдикции до Съда (вж. в този смисъл решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Пенсионна добавка за майките), C-450/18, EU:C:2019:1075, т. 25).

25 В това отношение от член 1, параграф 2, втора алинея от Втора директива 84/5 следва, че държавите членки могат да въведат преходен период до пет години от датата на прилагане на Директива 2005/14 във вътрешния им правен ред, а именно, както следва от член 6, параграф 1 от последната директива, 11 юни 2007 г., в рамките на който да приведат техните минимални размери на покритие по застраховката на автомобилистите в съответствие с размерите, предвидени в член 1, параграф 2, първа алинея от Втора директива 84/5.

26 Съгласно член 1, параграф 2, четвърта алинея от тази директива обаче държавите членки трябва да увеличат тези минимални размери най-малко до половината от размера, предвиден в член 1, параграф 2, първа алинея от посочената директива, в срок от 30 месеца от тази дата, тоест най-късно до 11 декември 2009 г.

27 Директива 2009/103 обаче кодифицира и отменя Втора директива 84/5, считано от 27 октомври 2009 г., тоест преди 11 декември 2009 г., а видно от таблицата на съответствието в приложение II към Директива 2009/103, член 9, параграф 1 от последната съответства на член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5.

28 При тези условия на запитващата юрисдикция следва да се даде тълкуване както на член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5, така и на член 9, параграф 1 от Директива 2009/103.

29 От предоставената от запитващата юрисдикция информация е видно, че Република Полша е използвала възможността да установи преходен период, предвидена в член 1, параграф 2, втора алинея от Втора директива 84/5 и в член 9, параграф 1, втора алинея от Директива 2009/103. В този контекст Законът от 24 май 2007 г. предвижда, че задължението за увеличаване, посочено в точка 26 от настоящото решение, се отнася до договорите за застраховка на автомобилистите, сключени между 11 декември 2009 г. и 10 юни 2012 г., с изключение, следователно, на договорите, сключени преди 11 декември 2009 г., които са продължили да бъдат в сила и след тази дата.

30 В това отношение следва да се отбележи, че нито член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5, нито член 9, параграф 1 от Директива 2009/103 уточняват изрично дали посоченото в точка 26 от настоящото решение задължение се отнася до бъдещите последици на сключените преди 11 декември 2009 г. договори, които все още са били в сила към тази дата.

31 При това положение е важно да се припомни, че по принцип новата правна норма се прилага от момента на влизане в сила на акта, с който тя се въвежда. Макар да не се прилага към правните положения, възникнали и окончателно установени при действието на стария закон, новата правна норма се прилага спрямо бъдещите последици на положение, възникнало при действието на старата норма, както и спрямо новите правни положения. Без да се засяга принципът на забрана на прилагането на правните актове с обратна сила, изключения са възможни единствено ако новата правна норма е придружена от особени разпоредби, които определят изрично условията за прилагането ѝ във времето (вж. в този смисъл решения от 7 ноември 2013 г., Gemeinde Altrip и др., C-72/12, EU:C:2013:712, т. 22 и цитираната съдебна практика, от 17 октомври 2018 г., Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, т. 38 и 39, и от 15 януари 2019 г., E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, т. 50).

32 В този смисъл актовете, приети за транспонирането на директива, трябва да се прилагат към бъдещите последици на положения, възникнали при действието на предходния закон, считано от датата на изтичане на срока за транспониране, освен ако в директивата е предвидено друго (решение от 17 октомври 2018 г., Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, т. 40).

33 Освен това, за да се гарантират принципите на правна сигурност и защита на оправданите правни очаквания, материалноправните норми на Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че се отнасят до заварени при влизането им в сила положения само доколкото от формулировката, предназначението или структурата им ясно произтича, че трябва да им бъде придадено именно такова действие (решение от 6 октомври 2015 г., Комисия/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, т. 50 и цитираната съдебна практика).

34 От припомнената в точки 31—33 от настоящото решение практика на Съда следва, че за да се провери приложимостта във времето на нова норма на Съюза към положение, възникнало при действието на предходната норма, която заменя, следва да се определи дали това положение е изчерпало последиците си преди влизането в сила на новата норма, в който случай то би следвало да се квалифицира като положение, установено преди нейното влизане в сила, или посоченото положение продължава да поражда действие след влизането в сила на новата норма.

35 С оглед на това следва да се определи дали положението, при което договор за застраховка на автомобилистите е сключен преди 11 декември 2009 г., но все още е бил в сила към тази дата, представлява положение, установено преди посочената дата, към което следователно посоченото в точка 26 от настоящото решение задължение би могло да се приложи с обратна сила само при условие че, от една страна, Втора директива 84/5 и Директива 2009/103 ясно са предвидили, че това трябва да е така, и от друга страна, че на практика принципите на правна сигурност и на оправдани правни очаквания са спазени (вж. по аналогия решение от 9 март 2006 г., Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, EU:C:2006:162, т. 24), или пък, напротив, става въпрос за положение, възникнало преди същата дата, но чиито бъдещи последици се уреждат от член 1, параграф 2, четвърта алинея от Втора директива 84/5 и от член 9, параграф 1, четвърта алинея от Директива 2009/103, считано от 11 декември 2009 г., в съответствие с принципа, че новите правила се прилагат незабавно към текущи положения.

36 В това отношение Съдът вече е постановил, че сключването на срочен трудов договор не изчерпва правното си действие към датата на подписването му, а напротив, продължава редовно да поражда последици през целия срок на действие на този договор и следователно прилагането на нова норма, считано от влизането ѝ в сила, към трудов договор, сключен преди нейното влизане в сила, не може да се счита, че засяга положение, установено преди влизането ѝ в сила (вж. в този смисъл решение от 29 януари 2002 г., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, т. 52).

37 Същото важи в още по-голяма степен за положения, при които договор за застраховка на автомобилистите е бил сключен преди 11 декември 2009 г. и все още е бил в сила към тази дата.

38 Всъщност, тъй като застрахователните договори са преди всичко алеаторни, като се характеризират с това, че престацията на една от страните зависи от несигурно събитие, което може или не може да настъпи през срока на действие на договора, правните им последици продължават да съществуват до изтичането на този срок. Следователно правоотношенията, създадени с такива договори, не се изчерпват в момента на сключването им. Този момент бележи само началото на изпълнение на договора, което, що се отнася до престацията на застрахования, често е разсрочено във времето, а що се отнася до престацията на застрахователя, също не е незабавно, тъй като се изразява в обезщетяване на лицата, претърпели вреди, ако в хода на действие на договора е настъпило застрахователно събитие.

39 Член 1, параграф 2, четвърта алинея от Втора директива 84/5 и член 9, параграф 1, четвърта алинея от Директива 2009/103 целят да уредят бъдещите последици на сключените преди 11 декември 2009 г. договори, които все още са в сила към тази дата.

40 В действителност, когато тези разпоредби задължават държавите членки да увеличат минималните застрахователни суми за застраховките на автомобилистите, те не изключват от това увеличение предвидените в тези договори застрахователни суми. В този смисъл датата на сключване на застрахователния договор не е определяща в това отношение. Следователно от текста на посочените разпоредби не следва, че законодателят на Съюза е възнамерявал да дерогира принципа, че новите правила се прилагат незабавно към текущите положения.

41 Впрочем, както подчертават по същество в писмените си становища A.K. и германското правителство, осигуряването на защита на увредените от пътнотранспортни произшествия, заложено в правната уредба на Съюза в областта на застраховането на автомобилистите, насочена по-специално към това да гарантира, че пострадалите при произшествия, причинени от моторни превозни средства, ще се ползват от сходно третиране, независимо от това къде на територията на Съюза е настъпило произшествието, и представляващо цел, която законодателят на Съюза преследва трайно и утвърждава настойчиво (вж. в този смисъл решение от 28 ноември 2017 г., Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, т. 32 и 33), както също и общият принцип на равно третиране изискват увредените от произшествия, настъпили след 11 декември 2009 г., да не получават ограничено обезщетение само поради това че застрахователният договор е бил сключен преди тази дата. В действително, видно от съображение 10 от Директива 2005/14, задълженията на държавите членки да гарантират застрахователно покритие поне по отношение на определени минимални суми представлява важен елемент от защитата на пострадалите.

42 Противно на поддържаното от Държавната хазна и полското правителство в писмените им становища, принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания допускат подобно тълкуване.

43 В тази връзка следва да се отбележи, че първият от посочените принципи изисква по-специално правните норми да бъдат ясни, точни и предвидими, що се отнася до техните последици, особено когато могат да имат неблагоприятни последици за физическите лица и за предприятията (решение от 30 април 2019 г., Италия/Съвет (Риболовна квота за средиземноморска риба меч), C-611/17, EU:C:2019:332, т. 111 и цитираната съдебна практика).

44 С производното от принципа на правна сигурност право да иска защита на оправданите правни очаквания разполага всяко лице, намиращо се в положение, от което следва, че администрацията на Съюза е създала у него основателни очаквания (решение от 30 април 2019 г., Италия/Съвет (Риболовна квота за средиземноморска риба меч), C-611/17, EU:C:2019:332, т. 112 и цитираната съдебна практика).

45 В случая, от една страна, не може да се поддържа, че правилото, установено с член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5 и член 9, параграф 1 от Директива 2009/103, не е достатъчно ясно, точно или предвидимо, що се отнася до последиците от него. От друга страна, следва да се припомни, че приложното поле на принципа на защита на оправданите правни очаквания не може да се разшири дотолкова, че да препятства изобщо прилагането на новата правна уредба спрямо бъдещите последици на положения, възникнали при действието на предходната уредба (решение от 29 януари 2002 г., Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, т. 55 и цитираната съдебна практика).

46 Освен това, както по същество отбелязва запитващата юрисдикция и както посочва и германското правителство в писменото си становище, принципът на забрана на обратното действие на закона допуска към договорите за застраховка на автомобилистите, сключени преди 11 декември 2009 г., които все още са били в сила към тази дата, да се прилагат новите минимални размери на застрахователно покритие, тъй като съгласно принципа за незабавно прилагане въпросните нови минимални размери и евентуалните нови съответстващи им премии ще се прилагат само за периода след 11 декември 2009 г.

47 С оглед на изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5 и член 9, параграф 1 от Директива 2009/103 трябва да се тълкуват в смисъл, че държавите членки, които са използвали предвидената в тези разпоредби възможност да уредят преходен период, са били длъжни да изискват, считано от 11 декември 2009 г., минималните застрахователни суми, предвидени в договорите за застраховка на автомобилистите, които са били сключени преди тази дата, но все още са били в сила към същата, да бъдат в съответствие с правилото, установено в четвъртата алинея от посочените разпоредби.

По съдебните разноски

48 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 1, параграф 2 от Втора директива 84/5/ЕИО на Съвета от 30 декември 1983 година относно сближаването на законодателствата на държавите членки, свързани със застраховките гражданска отговорност при използването на моторни превозни средства (МПС), изменена с Директива 2005/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 г., и член 9, параграф 1 от Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката Гражданска отговорност при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка трябва да се тълкуват в смисъл, че държавите членки, които са използвали предвидената в тези разпоредби възможност да уредят преходен период, са били длъжни да изискват, считано от 11 декември 2009 г., минималните застрахователни суми, предвидени в договорите за застраховка „гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства, които са били сключени преди тази дата, но все още са били в сила към същата, да бъдат в съответствие с правилото, установено в четвъртата алинея от посочените разпоредби.

Подписи